

Lesarbrief

Send gjerne inn lesarbrief på nynorsk eller bokmål. E-post: ordsifte@dagogtid.no
Kronikk: Opptil 6000 teikn med mellomrom, innlegg: 1500–3500, replikk: 1500

«Å sjå på skeiser er som kjent også ei mental utfordring.»

Ein 5000-meter frå framtida: 5.51,38

SKEISER
NILS LID HJORT

Me lærte på skulen at det var synd på Nederland. Landet er flatt, det har 33 gonger så mange innbyggjarar per kvadratkilometer som Noreg, og det er uråd å staka seg ut frå desse kvadratkilometrane til ein skog for å gå på ski.

Men dei greier seg fint på andre vis, vart me minte um, me som var på Thialf stadion 5.–8. mars i det skeisehistoriske året 2026. Alt går på skjener, isen er blank, folk er høgreste og tolerante, me får bananar og eple gratis i vatningspausane, dei heiar på Sander Eitrem og Ragne Wiklund og ser på oss med noko eg tolkar som vryrdnad, når vi, med hjarta på rette staden, syng «Ja, vi elsker» to gonger på rad i B-dur. Berre tankane fór raskare enn Tjalve, som me veit.

DET ER VISSTNOK HAUGAR av folk som kan ligatabellar og lagoppstillingar utanåt. Fire herlege døgn med likesinna på skeisetur peikar mot eit anna sjikt, nokre meir introverte nerdar, med eit breitt utsyn over alle sportslege tema, til frukost og kvelds på hotellet.

Her er hundre års kulturhisto-

rie (kven var eigenleg fyrst under 39.0, Lepjosjkin, Muratov eller Börjes? og korleis greidde den demokratiske tribunefolkerepublikken å vinna over oppmannen og juryen på Bislett 3. januar 1969?), sosiologi (ulike skilnader å spora mellom norske, nederlandske, polske og italienske fans), psykologi (ja, X er verdsmeister på

kvar trening, men hovudet låser seg i galne banar når det er meisterskap), idrettsfag (Y trenar gale, Z får ikkje pendelen til å svinga) og spådomskunst (Eitrem kjem til å «læppa» Stolz, stol på meg).

Me er òg kunstløpdommarar og gjev karakterar til stilikonet Sander, armane låste på ryggen, og til Ragne, som har byrja med

nokre delikate tyrannosaurus rex-armrørsler i svingane. Og driv sjølvsagt med statistikk og tabellar og nasjonsrekordar i minst 400 meter-lange banar.

Å SJÅ PÅ SKEISER er som kjent også ei mental utfordring. Me skal ikkje berre gle oss over estetikk, over fart, over den som vinn. Me må ha tal- og poengkontroll undervegs: Poengsummar og differansar må reknast ut i sanntid – og sjekkast med dei andre rundt oss på tribunen.

Eg er sjølv professor i matematisk statistikk og kan tillata meg også litt idiosynkratiske prosjekt, der eg lèt mine såkalla kulturelle interesser koma inn på banane mine. Lesaren må gjerne finna *Six-Minute Man Sander Eitrem 5:58.52 – First Man below the 6:00.00 Barrier* og *The Best Metal-Grabbing Games Ever: How a Tiny Nation Won the Most Medals (By Far)* der ute på verdsveven. Her skal eg svara på spørsmålet som er på sin plass: Kva vert 5000-verdsrekorden um 20 år?

DATAMATERIALET MITT, henta frå eigne skuffer, er alle løp i verdshistoria under 6.10: dei 126 mellom 2005 og 2025 og den himelske hærs karen av 47 nye slike løp denne olympiske sesongen.

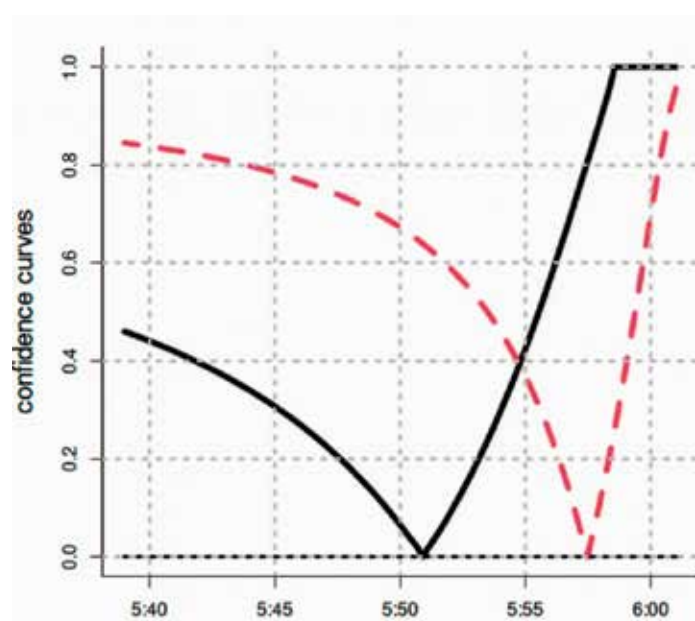
Eg treng ein halvtide med krit og tavle for å forklara alle detaljane, komplett med greske bokstavar og matematiske utrekningar frå nærskyldte område, men tre nykelmoment er desse:

(1) Det å modellera og analysera kva som skjer langt ute i halane av ei fordeling, er monaleg vanskelegare enn å halda seg til det normale, det som skjer på midten.

Dessutan må ein vera samare med alt som heiter hypotesar. Her skal me opp på hovudfagnivå, og eg brukar variantar av Gumbel-fordelingar (han med *Vier Jahre Lüge*, 1919, og *Vier Jahre Politischer Mord*, 1922, før han vart ekstremmatematikar).

(2) Det er lettare å levera eit pre-sist punkttestimat for ein parameter inne i ein modell enn for eit utfall frå framtida, som alltid vil ha sin innebygde variasjon.

(3) Etter fagleg strev finn eg estimatet 5.51,38 for det ultimate løpet. Men her er det monaleg, og dessutan asymmetrisk, uvisse, som me ser av konfidenskurvene i figuren – den raude prikkete linja er frå den zweigske verda av i går, den svarte er frå den posteitrem-ske. Det er innanfor det statistisk fullt mogelege at rekorden framleis heiter 5.58,52 til OL i Narvik 2042.

Kva vi trur om framtidas beste 5000 meter, har endra seg frå i fjor (raud kurve) til no (svart). Konfidensintervall kan lesast ut og er skuva til venstre.

Den lange skeisemila

SKEISER
HARALD BRYNJULFSEN

Skeisesporten er «i vinden». Endelig har vi hatt høve til å følge meisterskap på statskanalen igjen, og frå isflata i Milano fekk vi under OL sjå dei nye norske skeiseatletane Ragne Wiklund og Sander Eitrem sanke etterlengta medaljar.

I Dag og Tid har dei snappa tids-ånda og hatt fleire fine innlegg om denne litt gløynde nasjonalsporten.

Eg vil gjerne følge opp med nokre fleire funderingar kring det klassiske milløpet – når det kjem til OL. Mange meiner nettopp denne distansen er den gjæveste å vinne. Jo meir slit, desto større prestasjon å gjennomføre. Lang og utmattande – ei utfordring for dei kondisjonssterke og mjølkesyresprengde.

Vi minnest gode langdistanseløparar som Torstein Seiersten, Per Willy Guttormsen, Tom Erik Oxholm, Kjell Storelid, Lasse Sætre og Øystein Grødum. Men det vart lite gull å hente for desse slitarane.

Kva så med dei som verkeleg nådde fram til gullet? Reknar vi frå 1950-talet og fram til vår tid, finst det berre tre namn å hente frå listene: Hjalmar «Hjallis» Andersen (1952), Knut «Kupper'n» Johannesen (1960) og Johann Olav Koss

(1994). Det rare er at våre store milslukarar i mange OL «måtte nøye seg med» 5000 meter-gullet.

La oss repetere frå historia: I 1964 låg alt til rette for at Knut Johannesen skulle hente seg eit velfortent gull på mila. Men nei, ein ismaskin og ein svenske stod i

vegen, og i Innsbruck gjekk gullet til den arrogante Jonny Nilsson. «Kupper'n» måtte ta til takke med 5000 meter-sigren.

I Grenoble fire år seinare var langdistansekongen og stilløparen Fred Anton Maier storfavoritt på 10.000 meter. Nok ein svenske,

Johnny Höglin, laga krøll i gullplanane – og Maier fekk «trøyste seg» med 5000 meter-gullet.

Sapporo-OL 1972 og Lake Placid 1980 lyt vi droppe i denne samanhengen. Ard Schenk og Eric Heiden tok rubbel og bit i desse leikane. Men vi må sneie innom

OL i 1976, også då i Innsbruck. No heiter den store milerobraren Sten Stensen. Fiksa han gullet på 10.000 meter? Nei, Piet Kleine var rivalen som spolerte for Stensen, og den sympatiske S-løparen måtte seie seg nøgd med gullet på 5000 meter.

Utover på 1980-talet nærmar vi oss tida for Geir Karlstad. Og no skjønner vi mønsteret: Det er liksom ikkje meininga at våre skeiseheltar skal hente gullet heim på 10.000 meter. Karlstad ramla frå gullet i Calgary i 1988, men fekk sitt gull i Albertville fire år seinare, sjølvsagt då på 5000 meter!

Johann Olav Koss sitt langdistanse-gull på Lillehammer 1994 vert liksom berre eit brot med noko som var blitt regelen: få gull på 10.000 meter, fleire å hente på den halve distansen. Heldigvis vann Koss bae distansar.

Då er det berre rett og rimeleg at Sander Eitrem frå Skreia står att med gull på 5000 meter i Milano i 2026, og at same Sander vart sjuk og slått på milløpet. Orden må det vere.

Då får det vere ei trøyst for oss norske patriotar at verdas beste skeiseløpar på 2000-talet, Sven Kramer, heller aldri fekk gull på 10.000 meter.

Johann Olav Koss tok att tysken Frank Dietrich med ein runde og sette verdsrekord og vann OL-gull på 10.000 meter i 1994.
Foto: Johnny Syversen / NTB